

нашої держави значно перевищує внутрішній, що негативно впливає на економічний розвиток держави і збільшує ризиковість фінансування дефіциту бюджету. Фінансова криза у 2008 р. спричинила потребу у залученні додаткових сум зовнішніх запозичень, зокрема позики Міжнародного валютного фонду. Зовнішній борг України з цього періоду значно зріс, що викликало переорієнтацію вітчизняної економіки на споживацько-боргову модель розвитку і спричинило виникнення нових ризиків.

Мінімізувати ризики збільшення державного боргу і відповідно бюджетного дефіциту в нашій країні можливо лише за умови інвестування цих коштів в інфраструктуру, розвиток економіки, у створення нових підприємств, які згодом будуть наповнювати бюджет. Протягом 10 років Україна може накопичити на 8 – 10% ВВП боргу без істотного збільшення вартості запозичень. Активізація державного запозичення та збільшення економічної і трансформаційної складових суспільних видатків є об'єктивно необхідними. Проте уряд не враховує зростання явних (із формальною державною гарантією) і неявних умовних державних зобов'язань, зокрема заборгованості державних підприємств. Хоча немає абсолютної впевненості в тому, що затверджені “бюджети розвитку” оптимально стимулюватимуть зростання ВВП, прийняття рішень щодо вибору пріоритетів бюджетної політики нині є вкрай актуальним. Наукові дослідження в цьому напрямку дадуть змогу вибрати вектори економічного зростання, в які потрібно першочергово спрямувати фінансові вливання держави, а обмеження впливу популізму та лобізму на функціонування фіска забезпечить максимальну ефективність фіскальної політики.

Відтак, домінуючими антиризиковими заходами при збереженні високого рівня податкового навантаження в державі є ефективне використання бюджетних коштів на загальнонаціональні економічні й соціальні програми.

Ризиковість розбудови податкової системи в Україні пов'язана не стільки з рівнем оподаткування, скільки із глибокими деформаціями, які виникають внаслідок нерівномірного розподілу обов'язків фінансування суспільних витрат між суб'єктами оподаткування. Тому, як ніколи, актуальним є питання паретооптимальності і справедливості податкових трансформацій. Тобто, покращити ситуацію можливо лише за рахунок комплексного вирішення проблем ціноутворення та оподаткування, поєднання загальнодержавних інтересів з інтересами підприємців. Відповідно зменшення ризиковості розбудови податкової системи є можливим лише за умови здійснення обдуманих і об'єктивно обґрунтованих соціально-економічних реформ.

Література:

1. Іванов Ю.Б. *Сучасне оподаткування: мотиваційний аспект: монографія* / Ю. Б. Іванов, О. Л. Єськова. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2007. – с.31.
2. *Налогообложение: теории, проблемы, решения* / В.П. Вишневский, А.С.Веткин, Е.Н. Вишневская и др.; под общ.ред. В.П. Вишневского. – Донецк: ДонНТУ, ИЭП НАН Украины, 2006. – с.115.
3. Соколовська А.М. *Податкова система держави: теорія та практика становлення. Дис. д-ра економ. наук.* – Київ, 2002. – с. 329.
4. Мельник П.В. *Розвиток податкової системи в перехідній економіці.* – Ірпінь: академія державної податкової служби України, 2001. – с 199-204.
5. Barro R.J. *Money Expectations & Business Cycles.* N.Y.: Academic Press, 1981.c.225.

УДК 336.221

Ю. Б. Іванов, В. В. Дідух

Харківський національний економічний університет

ОПОДАТКУВАННЯ І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТЕХНОПАРКІВ

© Ю. Б. Іванов, В. В. Дідух, 2009

Розглядаються проблеми функціонування технопаркових структур в Україні з точки зору наданих податкових преференцій, динаміка змін показників діяльності цих утворень та перспективи на майбутнє.

На сьогодні у світі технопарки є дуже поширеною формою розвитку інноваційної діяльності. Існує багато прикладів ефективної їх роботи, найяскравішим серед яких є американський досвід створення та розвитку технопаркових структур. Україна не стала виключенням і 16 липня 1999 р.

прийняла Закон України «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків «Напівпровідникові технології та матеріали, оптоелектроніка й сенсорна техніка», «Інститут електрозварювання імені Є. О. Патона», «Інститут монокристалів» [1]. Проте успішна світова практика функціонування технопарків в нашій країні не була застосована.

З метою боротьби проти незаконного використання наданих преференцій у березні 2005 року Уряд домігся ліквідації пільг, аргументуючи це боротьбою за рівні умови господарювання та наповнення бюджету. Але результат був абсолютно протилежний: парки, які дійсно займалися розробкою перспективних технологій, були позбавлені єдиної форми державної підтримки.

Проте для остаточного висновку стосовно того, чи дійсно скасування податкових преференцій для технологічних парків мало негативні наслідки, необхідно проаналізувати їх статистичні показники діяльності.

Загальні техніко-економічні показники діяльності технологічних парків за період з 2000р. по 3 квартал 2008р. наведені у табл. 1 [2, 3, 4].

Таблиця 1

Техніко-економічні показники технопарків України

Показники	2000–2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	3 кв. 2008
1. Кількість проектів технопарку, шт.:								
1.1. знову прийнятих	60	29	11	0	0	н.д.	н.д.	н.д.
1.2. зареєстрованих	60	80	70	63	51	51	25	14
1.3. у т.ч. тих, що виконуються	29	52	55	51	31	31	18	10
2. Реалізація інноваційної продукції усього, млн. грн.	177	618	1284	1787,5	2272,9	2280,2	2557,2	606,9
3. Нараховано податків і мит. усього, млн. грн.	32	97	219	183	265	265,2	230,5	51,6
4. У т.ч. перераховано в бюджет, млн. грн.	7	37	91	149	230	230,0	209,2	48,6
4.1. податкові пільги, млн. грн.	25	60	128	34	35	35,2	21,3	3,0
5. Усього робочих місць, од.	2836	22233	15421	12072	4412	4378	1915	1654
5.1. у т.ч. створено нових	314	592	669	399	166	166	201	102
6. Бюджетне фінансування, млн. грн.	0	0	0	0	0	0	7	17,5

Для більш наглядного ознайомлення з представленою інформацією зобразимо найбільш важливі показники графічно.

Як вже було вказано раніше у березні 2005 року були скасовані усі податкові преференції для технопарків, вільних економічних зон та територій пріоритетного розвитку (рис. 1)

Найбільша сума податкових пільг була надана технопаркам у 2003 році, але по ряду об'єктивних причин (головною серед яких є нецільове їх використання) поступово ці виплати зменшувалися і, не дивлячись на законодавче відновлення у дещо зміненому вигляді податкових преференцій у 2006 році, сума пільг значно зменшується і вже у 3 кв. 2008 року складає лише 3 млн. грн.

Причиною такої ситуації, на думку автора, є наступне. Оскільки відновлені податкові пільги для технологічних парків напряму пов'язані з обсягами діяльності вказаних структур, то логічним було б припущення стосовно того, що зменшення їх активності позначиться на розмірі прибутку, який технопарки отримують, а відповідно і величині податкових пільг. Скасування податкових преференцій нанесло сильний удар по діяльності технопаркових структур, після якого вони так і не змогли оговтатись. Тому щорічні обсяги їх прибутку досі знаходяться на низькому рівні. Податкові

пільги мають ефект тільки тоді, коли підприємство відносно успішно функціонує та отримує доходи, а коли воно знаходиться на передбанкрутному стані то одні лише податкові пільги відчутного ефекту не принесуть. Для того, щоб сьогодні ми не спостерігали невпинної динаміки скорочення обсягів роботи технопарків, під час відновлення у 2006 році податкових преференцій для цих утворень необхідно було б передбачити ще й державне фінансування їх проектів, що зроблено не було.

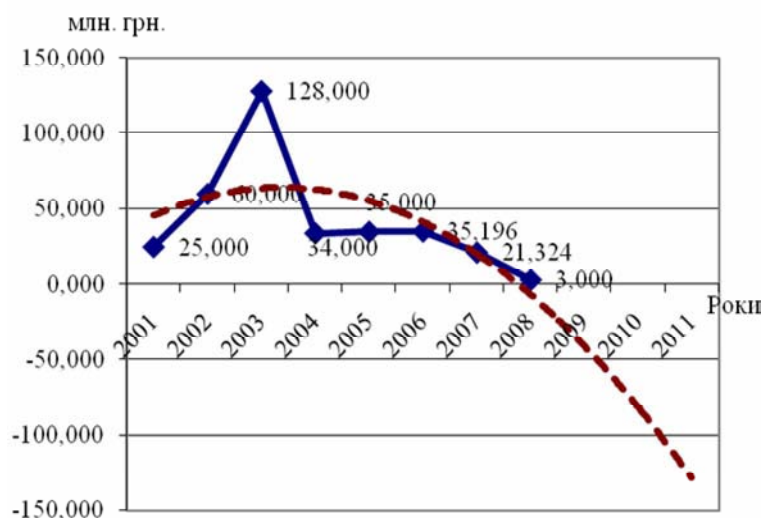
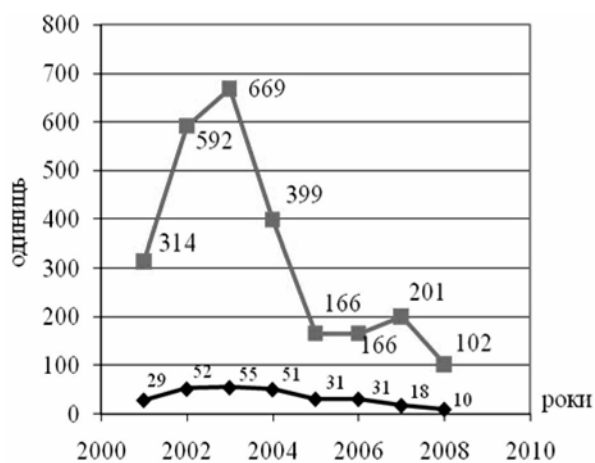

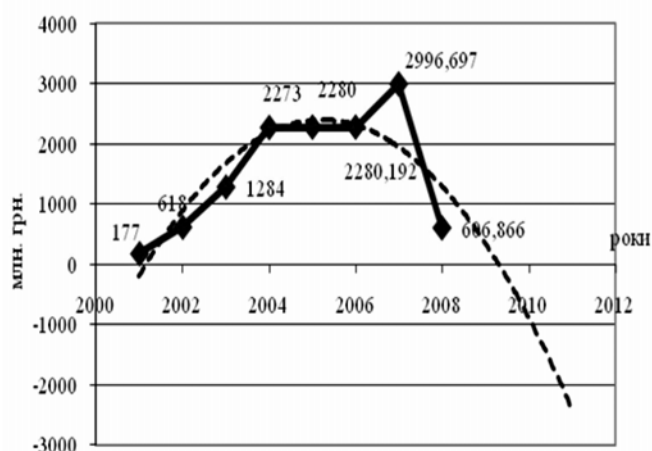
Рис. 1. Динаміка отриманих технопарками податкових пільг

Під час подальшого аналізу показників діяльності технопарків, виявляємо що дії Уряду, спрямовані на боротьбу проти корупції у технопарках, попри їх передбачуваний позитивний ефект у вигляді зростання надходжень у бюджет у результаті позбавлення цих суб'єктів усіх пільг, а відповідно і можливості їх нелегітимного використання, у решті-решт мали тільки негативні наслідки.

Не треба заперечувати той факт, що в Україні дійсно існували технологічні парки, учасники яких використовували надані преференції не для розвитку інноваційної та інвестиційної діяльності, а на зовсім інші цілі. Але все ж у деяких випадках технопарки виконували задачі, які були поставлені при їх створенні, тобто успішно реалізовували інноваційні проекти. Скасування пільг спричинило різке скорочення усіх показників діяльності технопарків, а саме зменшилася кількість проектів, що виконуються, а відповідно і обсяг новостворюваних робочих місць (рис. 2а)

а)

б)

Рис. 2. Кількість виконуваних інноваційних проектів та новостворених робочих місць (а) та обсяги реалізованої інноваційної продукції (б)

У результаті скорочення кількості проектів зменшилися і обсяги реалізованої інноваційної продукції (рис. 2б)

Простежуючи лінію тренда, можемо зробити висновок стосовно того, що надалі цей показник буде скорочуватися, якщо уряд не здійснить яких-небудь дієвих заходів по регулюванню, а точніше стимулюванню активності технопарків.

У першому кварталі 2008 р. спеціальний режим діяльності технопарків практично зведено до нуля. Про наявність негативних тенденцій, системних недоліків і потенційних загроз, які склалися у сфері інноваційної діяльності, свідчать не лише практика останніх років діяльності українських технопарків, а й висновки Комітету з питань національної безпеки й оборони Верховної Ради, висновки міжвідомчої комісії з питань науково-технологічної безпеки при Раді національної безпеки й оборони України, Національного інституту проблем міжнародної безпеки, Ради національної безпеки й оборони України, рішення парламентських слухань, проведених Комітетом із питань науки й освіти Верховної Ради [4].

Тому для відновлення ефективної роботи технопарків необхідно або відновлювати колишній спеціальний режим в повному обсязі, або забезпечити бюджетне фінансування інноваційної діяльності в розмірах, достатніх для їх нормальної діяльності. Розмір бюджетного фінансування необхідно визначати, виходячи зі специфіки функціонування кожного окремого технологічного парку. Але основною умовою не повторення помилок минулого необхідне розроблення жорсткого механізму реєстрації та моніторингу діяльності технологічних парків.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» № 991–XIV від 16.07.1999 р. // zakon.rada.gov.ua.
2. Ігнатко В. Н. Шляхи формування інноваційної моделі розвитку регіонів України // www.inconference.org.ua
3. Узагальнений звіт реалізації проектів технологічних парків за III квартали 2008 року // www.mon.gov.ua.
4. Узагальнений звіт реалізації проектів технологічних парків за 2007 рік // www.mon.gov.ua.
5. Романець Д. Зацьковані інновації // Україна молода. – 13.09.2008. – № 171 // www.umoloda.kiev.ua/number.

А.І. Крисоватий

Тернопільський національний економічний університет

СТРАТЕГІЯ ПОДАТКОВИХ РЕФОРМ ТА ГАРМОНІЗАЦІЯ ОПОДАТКУВАННЯ

© А.І. Крисоватий, 2009

Україна обрала стратегічний курс інтеграції до ЄС, який окреслив пріоритети трансформування її соціально-економічної системи. Як ніколи раніше сьогодні в умовах фінансової кризи актуальним стало усунення ознак транзитивності економіки, що вимагає, з одного боку, переходу до європейської практики регламентування та регулювання економічних відносин, а з другого – згладжування перекосів її функціонування. Адже, по-перше, економічне співробітництво у ЄС відбувається в рамках уніфікованої інституційної інфраструктури. По-друге, без вирішення проблем, пов'язаних із коригуванням (орієнтованої на виробництво переважно низькотехнологічної продукції і енергоємкої) галузевої структури економіки, практичною відсутністю інвестицій у інноваційний сектор, тотальними тінізацією фінансово-господарської діяльності суб'єктів ринку та корупцією, а також високим рівнем безробіття марно сподіватись на те, що ЄС буде зацікавлений в Україні як новій учасниці.

Крім того, потрібно підвищувати ефективність державного господарювання. Причому не варто максимально зменшувати кількість державних підприємств (в ЄС державний сектор економіки досить розвинутий). Необхідно залишити у державній власності наявні і профінансувати з бюджету